דעבר ואפה מותר

ואי איתא ליתני עבר ואפה מותר, אמר רב אדא בר מתנה תנא תקנתא דהיתרא קתני תקנתא דאסורא לא קתני ת"ש מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין ואם רצה לאכול את עירובו הרשות בידו, אכלו עד שלא אפה, עד (א) שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין-לא לו ולא לאחרים ולא אחרים אופין ומבשלין לו, אבל מבשל הוא ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת ובלבד שלא יערים, ואם הערים אסור אמר רב אשי הערמה קא אמרת, שאני הערמה דאחמירו בה רבנן טפי ממזיד, רב נחמן בר יצחק אמר הא מני חנניה היא ואליבא דבית שמאי דתניא *חנניה אומר: בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם כן ערב בפת, ואין מבשלין אא"כ ערב בתבשיל, ואין טומנין אלא אם כן היו חמין טמונין מערב יום טוב ובית הלל אומרים מערב בתבשיל אחד ועושה בו כל צרכו (תנן) *המעשר פירותיו בשבת בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל לא צריכא דאית ליה פירי אחריני, ת"ש *המטביל כליו בשבת: בשוגג ישתמש בהן במזיד לא ישתמש בהן לא צריכא דאית ליה מאני אחריני א"נ אפשר בשאלה ת"ש *המבשל בשבת בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל אסורא דשבת שאני: בית שמאי אומרים שני תבשילין: מתניתין דלא כי האי תנא דתניא *אמר רבי שמעון בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שב"ש אומרים שני תבשילין ובית הלל אומרים תבשיל אחד ושוין שאם פרפר ביצה ונתן לתוך הדג או שרסק קפלוטות ונתן לתוך הדג שהן שני תבשילין אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דב"ה: אכלו או שאבד הרי זה לא יבשל עליו וכו': אמר אביי *נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו גומר: **מתני'** חל להיות אחר השבת בית שמאי אומרים מטבילין את הכל מלפני השבת וב"ה אומרים כלים מלפני השבת ואדם בשבת, ושוין *שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא מטבילין, ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה: **גמ'** דכולי עלמא מידת כלי בשבת לא, מאי טעמא? אמר רבה *גזרה

שמא

ואי איתא · דעבר ואפה מותר מכדי תנא אתקנתא קא מהדר נתני נמי הך תקנתא בהדי הך דמקנה קמחו : **תקנתא דהיתרא** · העשויה בהיתר : **שלא יערים** · לאחר שבשל לצורך (ב) לומר עוד אני צריך להזמין אורחים ויבשל תבשילין אחרים ויותירם לשבת אבל בקדרה אחת אם ירבה לשבת הא אמר דאפי' לחול שרי כדלעיל ממלאה אשה קדרה בשר ואע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת : **ואם הערים אסור** · לאכול דאחמור רבנן בהא מילתא שלא לעקור תורת עירוב [ולא דמי להערמה *דרב אדא בר אהבה דמלח גרמא גרמא דאין עבוד באוכלין ואי משום טרחא הא עדיפא דלמא חס שלא יסריח הבשר וממנע ולא שחיט] וקס"ד דהוא הדין לעבר ואפה : **שאני הערמה כו'** · לעולם עבר ואפה מותר והערמה אינה ראיה לכאן דשאני הערמה ממזיד דאיכא למימר אחמור בה רבנן בהערמה טפי ממזיד דהאי מזיד רשע הוא לעבור על דברי חכמים ואין אחרים למדים הימנו והוא עצמו משים אל לבו ושב הלכך לא מעקרא תורת עירוב אבל מערים סבור לעשות בהיתר הלכך לא ישיב אל לבו לחזור בו ואחרים למדין הימנו ומעקרא תורת עירוב הלכך קנסוהו רבנן : **הא מני** · דקתני אם הערים אסור : **חנניה היא** · דשמעינן ליה דמחמיר בעירובי תבשילין ואליבא דבית שמאי : **במזיד לא יאכל** · שעבר על השבות דאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט אלמא אחמור רבנן במילתייהו ואפי' גבי עונג שבת : **דאית ליה פירי אחריני** · לשבת : **המטביל כליו** · במקוה שיש לו בחצרו ועבר אדרבנן דאמרי במתניתין מטבילין כלים מלפני השבת דנראה כמתקן : **ישתמש בהן** · בו ביום : **אפשר בשאלה** · לשאול כלים מחברו ולהשתמש : **אסורא דשבת** · בשול שבת מאבות מלאכות הוא ואיסור סקילה הוא הלכך קנסוה רבנן למזיד אבל עבר ואפה ביום טוב לשבת אסורא דרבנן הוא דעבד : **על מה נחלקו על דג וביצה שעליו** · **שבית שמאי אומרים שני תבשילין** · צריך וזה כתבשיל אחד שמחובר בו ובטיל לגביה ובה"א אומרים דיו בתבשיל אחד כזה : **ושוין שאם פרפר ביצה** · מבושלת ונתן לתוכו דלחודיה קאי שהן שני תבשילין : **טרסק** · מינג"ר בלעז : **קפלוטות** · כרתי פורי"ש בלעז : **כתנא דידן** · דמתני' דקתני ב"ה סברי בתבשיל אחד : **אם התחיל בעיסתו** · לתקנה ולאפותה ע"י עירובו : **מתני' מטבילין את הכל** · כל הצריך טבילה בין אדם בין כלים : **מלפני השבת** · דקי"ל בר"ה (דף טז:) חייב אדם לטהר את עצמו ברגל דכתיב ובנבלתם לא תגעו (ויקרא יא) ומוקים לה ברגל הלכך יטביל מערב שבת דאסור להטביל בשבת וביו"ט : **ובית הלל אומרים כו'** · והא דנקט שבת רבותא אשמועינן לב"ה דאפי' בשבת שרו באדם ובגמרא מפרש מאי טעמא דכלים אסורים : **ושוין שמשיקין את המים** · מי שיש לו מים יפין לשתות ונטמאו ממלא מהן כלי אבן ונותנם במקוה מים מלוחים עד שמשיק מים למים ונמלאו אלו זרועים ומחוברים למי המקוה ובטלי אגבייהו וטהרו ואין עוד טהרה במקוה לכל אוכל ומשקה אלא למים ולא בתורת טבילה אלא בתורת זריעה כדאמרינן בפסחים בפרק כל שעה (דף לד:) : **אבל לא מטבילין** · בגמרא מפרש שאין טחנין אותן בכלי עץ ממה הצריך טבילה להשיק בו כדי להעלות טבילה לכלי אגב השקת המים : **ומטבילין מגב לגב** · ביום טוב : **ומחבורה לחבורה** · בגמרא מפרש לה : **גמ'**

ויעבירנו

ובלבד שלא יערים · פרש"י בשתי קדרות שיאמר אני צריך להזמין אורחים או יבאו לי אורחים אבל בקדרה אחת מותר להערים ולהרבות דהא חזינן לעיל דאפי' מיום טוב לחברו שרי בכך. ואם תאמר מאי שנא מההיא דרב אדא* דמערים ומלח גרמא גרמא: וי"ל דשאני התם דהוי עבוד אוכלין בעלמא ומשום שמחת יום טוב התירו דאי לאו הכי חייש שמא יסריח הבשר וממנע ולא שחיט אבל הכא מיירי בבשול דחמור וגם היה יכול לעשות תקנה על ידי עירובי תבשילין מבעוד יום :

על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שב"ש אומרים שני תבשילין · ודג וביצה שעליו אינו חשוב אלא תבשיל אחד וב"ה אומרים תבשיל אחד כלומר תבשיל אחד כי האי גוונא כגון דג וביצה שעליו חשוב שני תבשילין וקשה דלישנא לא משמע הכי לכך נראה לי דגרס איפכא ב"ש אומרים תבשיל אחד פירוש דג וביצה שעליו אינו חשוב אלא תבשיל אחד וצריך עוד תבשיל אחר ובית הלל אומרים שני תבשילין פירוש דג וביצה שעליו חשוב שני תבשילין :

אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דב"ה · פירש רש"י ואליבא דבית הלל דקאמר תבשיל אחד ור"ת דלאפיה צריך לערב גם בפת ואינו יכול לאפות על עירוב תבשיל (ג) (אחד) דהא קיימא לן כרבי אליעזר דאמר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מדקא מייתי סתמא דגמ' כוותיה לעיל* בריש פרקין דקאמר ותנא מייתי לה מהכא. ונראה דקאמרי ב"ה לעיל מניח אדם ערוב תבשיל אחד ועושה בו כל צרכו קאי אמאי דקאמר בית שמאי אין טומנין את החמין אלא אם כן היו לו חמין טמונין מבעוד יום וכו' וסברי דאפי' בשלשה תבשילין צריך שיהא לכל אחד ואחד כנגדו ועל זה קא מיירי ב"ה ואמרי דעל תבשיל אחד עושה בו כל צרכו כלומר כל מיני תבשילין כגון חמין וכיוצא בו ונראה דקאמר אביי לא שנו אלא תבשיל אחד אבל פת לא היינו דווקא היכא דאינו רוצה לאפות אבל אם היה רוצה לאפות היה צריך פת, ונראה כהירא לר"י יותר חדא דמכל הני משמע דלא צריך אלא תבשיל אחד לכל דבר בין לאפות בין לבשל ומה שמביא הש"ס לעיל דר' אליעזר לאו משום דהלכתא כותיה אלא אסמכתא בעלמא מייתי על עירובי תבשילין אלא אדרבה קיימא לן כרבי יהושע לגבי דרבי אליעזר משום דרבי אליעזר שמותי הוא ורבי יהושע פליג עליה בירושלמי ואמר אופין ומבשלין על המבושל, ומ"מ אור"י לא מהני לגבי לעבור על דברי דודי וצריך שני תבשילין פת ותבשיל וכן עמא דבר* :

* [וע"ע תוספות ע"ז לז: ד"ה והשלקות]

שמח

רבינו חננאל

לאפות ולהאכילו · איבעיא להו זה שאסר אם עבר ואפה מאי כלומר קנסינן ליה ומנעינן ליה לאכול מה שאפה אי לא · ת"ש מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין ואם רצה לאכול עירובו הרשות בידו אכלו עד שלא אפה ועד שלא בישל ועד שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין ולא אחרים אופין ומבשלין לו · אבל מבשל ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת · ובלבד שלא יערים ואם הערים אסור · ודחה רב אשי ואמר אחמרו רבנן במערים טפי מבמזיד רב נחמן בר יצחק אמר הא מתני' לחנני' היא אליבא דב"ש · (דתנן) [דתניא] אין אופין אא"כ עירב בפת ואין מבשלין אא"כ עירב בתבשיל כו' ובה"א מניח אדם עירובי תבשילין ועושה בו כל צרכו כלומר אופה ומבשל ומטמין את החמין. ואתינן למפשטא לבעיין מן המעשר בשבת במזיד לא יאכל כלומר הנה זה עבר ועישר וקתני לא יאכל ש"ם עבר ואפה נמי לא יאכל. ודחינן התם לענין שבת משום דאפשר ליה להתענג בפרי אחריני . וכן בענין המטביל כליו במזיד בשבת לא ישתמש בהן . ודחינן שאני התם דאית ליה כלי אחריני. אפשר לי לשאול כלים ולהשתמש בהן . וכן המבשל בשבת במזיד לא יאכל הנה קנסינן ליה אם עבר ובישל ודחינן איסורא דשבת שאני : מתני' בש"א ב' תבשילין ובה"א תבשיל אחד ומודין ב"ש בדג וביצה שעליו שהן [illegible] אכלו או שאבד כו' מתני' דלא כי האי תנא דתניא אר"ש לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על ב' תבשילין שצריך כו'. אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דבית הלל דאמר תבשיל [illegible] שאבד לא יבשל עליו בתחלה · שייר הימנו כל שהוא סומך עליו לשבת · אמר אביי נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו או שאבד הרי זה גומר · חל יום טוב להיות אחר [illegible] כלים מלפני השבת ואדם בשבת · כלים דלאו בני סחיטה נינהו בשבת מאי טעמא דלא מטבילינן להו · אמר רבה אפילו מי שיש לו בור בחצרו גזרינן שלא יטביל לכליו בחצרו גזרה

שמא

כז א מיי' פ"ו מהל' יו"ט הל' ה טוש"ע א"ח סי' תקכז סעיף טו:

[לעיל יח:]

כח ב מיי' שם הלכה י סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סימן תקכז סעיף כד:

כט ג מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה טו טוש"ע או"ח סימן שלט סעיף ד:

ל ד מיי' שם הלכה ח סמג לאוין סה:

לא ה מיי' שם פ"ו הלכה כג טוש"ע או"ח סי' שיח סעיף א:

לב ו מיי' פ"ו מהלכות יום טוב הלכה ה טוש"ע א"ח סימן תקכז סעיף יז:

[וכן הוא בתוספתא פ"ב]

לג ז מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה פה:

לד ח מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סימן שכו סעיף ח:

[נ"ל ת"ש]

תרומות פ"ב מ"ג גיטין נד.

לה ט מיי' פ"ד מהל' יו"ט הלכה יז:

ב"ק עא. חולין טו. גיטין נג: תרומות פ"ב מ"ג עיין שם [שבת לח.] כתובות לד.

[לעיל יח:]

[לקמן כב.]

תרומות פ"ב [מ"ג פ"ש] גיטין נד. [ועי' תוספות גיטין נד. ד"ה המעשר וכו' הניחו בתימה דפריך בריש מההיא דהמעשר ופיא שטיה שם בסוף]

[תוספתא פ"ב]

[עי' פרש"י דעירובין ה. ד"ה והאמר ר"נ נקטינן]

[עיין תוספו' לקמן יח: ד"ה ושוין]

[פסחים סט. ר"ה כט: סוכה מב: מגילה ד:]

נושא

מח' משנתנו וברייתא

בשי"ט ב"ה - כמה

תבשילין צריך

לע"ת

מבנה

מודים/ר"ל מה נחלקו

◇ ב"ש/ב"ה

נושא (דו יח:)

מ"ט אין

מטבילין כלים

בשבת

מבנה

⌂ 4 הסברים

הגהות הב"ח

(א) גמ' אכלו עד שלא אפה עד שלא בשל עד שלא הטמין: (ב) רש"י ד"ה שלא יערים וכו' לצורך יו"ט לא יערים לומר עוד אני צריך וכו' לשבת: (ג) תוס' ד"ה אמר רבא וכו' על עירוב תבשיל דהא קיי"ל כצ"ל ותיבת אחד נמחק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ואם הערים · ואי משום טרחא · משמע דליכא בזה איסור רק טרחא וקשה לי הא קא שאין עיבוד באוכלין מ"מ מדרבנן אסור כדאיתא בסוגיא דשבת וכדהוכיח הר"ן פ"ק דחולין בסוגיא דהשוחט בשבת :